

# ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

2



## ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ  
Міжнародної науково-практичної конференції

*Одеса, 16 травня 2025 року*

Том 2

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
Національний університет «Одеська юридична академія»

# **ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС**

**МАТЕРІАЛИ**  
Міжнародної науково-практичної конференції

*Одеса, 16 травня 2025 року*

Том 2

Одеса  
2025

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)  
Є 24

*Рекомендовано до друку вченою радою  
Національного університету «Одеська юридична академія»  
(протокол № 8 від 16.05.2025 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Є 24      **Європейські орієнтири розвитку України: нові виміри у воєнний час** : у 2 т. : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 16 травня 2025 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2025. – Т. 2. – 716 с.  
ISBN 978-617-8430-61-0

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири України: нові виміри у воєнний час» містять результати наукових досліджень і практичних напрацювань вчених, фахівців і військовослужбовців, здійснені в умовах повномасштабної війни. У збірнику представлено як теоретичні, так і емпіричні дослідження у галузях філософії, загальної теорії держави і права, історії права, сучасних соціально-політичних процесів, соціології та психології.

Особливу увагу приділено аналізу загроз національній безпеці в конституційному, міжнародному та європейському правовому контекстах, а також питанням трудового, соціального, земельного, аграрного та екологічного права. Окремі розділи присвячено функціонуванню економіки та підприємництва в умовах євроінтеграції.

У збірнику також розглянуто проблематику цифрової трансформації, захисту інформації та кібербезпеки в умовах воєнного часу, методику викладання іноземних мов, перекладознавство, лінгвістику і журналістику. Висвітлено наукові здобутки в адміністративному, фінансовому, морському та митному праві, реформуванні судової системи, діяльності прокуратури, правоохоронних органів та адвокатури. Окремо проаналізовано питання кримінального права, кримінального процесу, кримінології, криміналістики, судової експертизи, медико-психологічного забезпечення правосуддя, а також аспекти цивільного, сімейного, господарського права, інтелектуальної власності та патентного судочинства. Розглянуто також актуальні питання діяльності бібліотек у закладах вищої освіти та фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник адресовано науковцям, викладачам, здобувачам вищої освіти, а також практикам у галузях права, економіки, соціології, політології, психології, філології, журналістики та кібербезпеки.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

ISBN 978-617-8430-61-0

© НУ «Одеська юридична академія, 2025  
© Автори статей, 2025

|                                                                                                                                        |     |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| <b>Ярова Ліліана Вікторівна</b><br>ОСОБЛИВОСТІ ЦИФРОВІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ВОЄННОГО<br>СТАНУ.....                 | 383 |
| <b>Калашнікова Людмила Володимирівна</b><br>СТРАТЕГІЇ ПОВЕДІНКИ ОСОБИСТОСТІ ЩОДО УБЕЗПЕЧЕННЯ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ<br>В КРИЗОВИХ УМОВАХ..... | 385 |
| <b>Яковлева Лілія Іванівна</b><br>ФІЛОСОФСЬКИЙ ДИСКУРС ЩОДО ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ: ІСТИНА,<br>ІДЕНТИЧНІСТЬ, ІНТЕЛЕКТУАЛИ.....        | 388 |
| <b>Яценко Микола Анатолійович</b><br>СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ ТА ВІРТУАЛЬНИЙ СОЦІАЛЬНИЙ КАПІТАЛ МОЛОДІ .....                                   | 391 |
| <b>Каретна Ольга Олександрівна</b><br>ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ СЕРЕДНЬОГО КЛАСУ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ.....                                     | 395 |
| <b>Прохоренко Євгенія Яківна</b><br>ТРАНСФОРМАЦІЇ СОЦІАЛЬНИХ ДЕВІАЦІЙ У СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ .....                                    | 398 |
| <b>Дмитрієв Вадим Вадимович</b><br>ВПЛИВ «МЕДІАТИЗОВАНОЇ РЕАЛЬНОСТІ» НА ФОРМУВАННЯ ПОЛІТИЧНОЇ<br>ІДЕНТИЧНОСТІ В УКРАЇНІ.....           | 401 |

## **СЕКЦІЯ 20. СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ СТАН ОСОБИСТОСТІ ТА СОЦІУМУ В КРИЗОВИХ СИТУАЦІЯХ**

|                                                                                                                                                                 |     |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| <b>Цільмак Олена Миколаївна</b><br>РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ<br>ПСИХОЛОГІВ.....                                                 | 404 |
| <b>Ульянов Вадим Олексійович</b><br>ХРОНІЧНИЙ СТРЕС В ФЕНОТИПІЧНІЙ РЕАЛІЗАЦІЇ ГЕНЕТИЧНИХ НАСЛІДКІВ<br>ТРИВАЛОГО ВПЛИВУ ІОНІЗУЮЧОЇ РАДІАЦІЇ.....                 | 406 |
| <b>Бакурідзе Ніна Григорівна</b><br>НЕЙРОПСИХОЛОГІЧНИЙ СТАН ОСІБ З ЛЕГКОЮ ЧЕРЕПНО-МОЗКОВОЮ ТРАВМОЮ<br>ТА ВИБУХОВИМИ УШКОДЖЕННЯМИ ОКА У ВІДДАЛЕНОМУ ПЕРІОДІ..... | 410 |
| <b>Герашенко Олександр Сергійович</b><br>КІБЕРСОЦІАЛІЗАЦІЯ СТУДЕНТІВ ПСИХОЛОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ: ВИКЛИКИ<br>ТА МОЖЛИВОСТІ .....                               | 412 |
| <b>Гурін Руслан Сергійович</b><br>ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ.....                                                               | 415 |
| <b>Джежик Ольга Володимирівна</b><br>ПСИХОЛОГІЧНА СЛУЖБА ЯК ОСНОВНА ОРГАНІЗАЦІЙНА ФОРМА ПРАКТИЧНОЇ<br>ПСИХОЛОГІЇ В ПРАВОЗАСТОСОВЧІЙ ГАЛУЗІ .....                | 417 |
| <b>Корнута Людмила Михайлівна</b><br>ПСИХОЛОГІЯ КОМАНДНОЇ РОБОТИ В ПЕРІОД КРИЗИ.....                                                                            | 420 |
| <b>Лісовенко Анна Федорівна</b><br>ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ВПЛИВУ ЦИФРОВОГО СЕРЕДОВИЩА НА КРИЗУ<br>ІДЕНТИЧНОСТІ .....                                              | 422 |
| <b>Павзюк Анатолій Анатолійович</b><br>ПСИХОЛОГІЧНІ МЕХАНІЗМИ СТІЙКОСТІ ТРАНСФОРМАЦІЙНОГО ЛІДЕРСТВА<br>У КРИЗОВОМУ СУСПІЛЬСТВІ .....                            | 426 |
| <b>Репнова Тетяна Петрівна</b><br>ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА У ПОДОЛАННІ РИГІДНОСТІ МИСЛЕННЯ УЧАСНИКІВ<br>ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ .....                                   | 428 |
| <b>Самара Ольга Євгенівна</b><br>ВПЛИВ ПОРУШЕНЬ СЕКСУАЛЬНОЇ СФЕРИ НА ЗРОСТАННЯ СУЇЦИДАЛЬНИХ НАСТРОЇВ У<br>КРИЗОВИХ УМОВАХ .....                                 | 430 |

5. Lezak M. D., Howieson D. B., Bigler E. D., Tranel D. *Neuropsychological Assessment*. 5th ed. Oxford : Oxford University Press, 2012. 1675 p.

6. Bryant R. A. Post-traumatic stress disorder: a state-of-the-art review of evidence and challenges. *World Psychiatry*. 2019. Vol. 18(3). P. 259–269.

7. Rigon A., Voss M. W., Turkstra L. S. Executive functioning following traumatic brain injury: current perspectives. *Neuropsychiatric Disease and Treatment*. 2016. Vol. 12. P. 2549–2560.

8. Бакурідзе Н. Г., Луньов В. Є., Ульянов В. О., Ульянова Н. А. Особливості психологічного та нейропсихологічного стану пацієнтів з вибуховою травмою ока та легкою черепно-мозковою травмою у віддаленому періоді. *Journal of Ophthalmology*. 2024. No. 5. P. 21-6. URL: <https://doi.org/10.31288/oftalmolzh202452126>

**Ключові слова:** вибухова травма ока, легка черепно-мозкова травма, когнітивні розлади, виконавчі функції, ПТСР, нейропсихологія.

**Keywords:** blast eye trauma, mild traumatic brain injury, cognitive impairment, executive functioning, PTSD, neuropsychology.

**Геращенко Олександр Сергійович**

*Національний університет «Одеська юридична академія»,  
доцент кафедри психології, кандидат юридичних наук, доцент*

## **КІБЕРСОЦІАЛІЗАЦІЯ СТУДЕНТІВ ПСИХОЛОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ: ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ**

У ХХІ столітті цифрова трансформація торкнулася всіх сфер суспільного життя, зокрема освіти й психології. Для студентів-психологів цифровий простір став не просто доповненням до традиційного навчання, а повноцінною платформою для розвитку, самоосвіти та професійного зростання. Розуміння та ефективне використання цифрових можливостей є важливим кроком до становлення компетентного спеціаліста.

Актуальність теми зумовлена необхідністю адаптації освітнього процесу до нових умов, у яких формуються майбутні психологи також розглянуто процес кіберсоціалізації як важливий аспект їхнього професійного становлення в умовах цифрового суспільства.

Попри значну кількість психолого-педагогічних досліджень, присвячених використанню інформаційно-комунікаційних технологій у вищій освіті (Р. Гуревич, Н. Морзе, І. Підласий та ін.), соціалізації та міжособистісної взаємодії в онлайн-середовищі (Є. Белінська, В. Гудімов, Т. Келер та ін.), впливу комп'ютерних ігор на розвиток особистості (Ю. Бородянський, О. Войскунський, А. Демільханова та ін.), а також явищу кіберсоціалізації (А. Бежевець, Н. Гнедко, Л. Матвійчук, В. Медведєва та ін.), психологічні особливості кіберсоціалізації студен-

тів, які здобувають фах психолога, досі залишаються недостатньо вивченими. Це свідчить про актуальність подальших досліджень у зазначеному напрямі.

Сучасні студенти-психологи зіштовхуються з новими викликами професійного становлення, які нерозривно пов'язані з цифровою реальністю. Кіберсоціалізація – процес засвоєння соціальних ролей, норм, цінностей і професійних моделей поведінки через цифрове середовище – значно впливає на формування особистості майбутнього фахівця. Особливого значення цей процес набуває в умовах дистанційного навчання, домінування соціальних мереж і онлайн-платформ для фахової комунікації.

Вивчення психологічних аспектів кіберсоціалізації студентів психологічних спеціальностей дозволяє глибше зрозуміти, яким чином цифрове середовище впливає на розвиток емпатії, етичної свідомості, комунікативної компетентності та готовності до професійної діяльності.

Можливості цифрового простору для студентів-психологів:

- у сучасному світі цифрові технології стрімко проникають у всі сфери життя, і психологія не є винятком. Для студентів-психологів цифровий простір став невід'ємною частиною навчання, наукових досліджень та професійного зростання. Цей процес відкриває нові горизонти, дозволяючи отримати доступ до знань, досвіду та практики, які раніше були обмежені географічними чи фінансовими рамками;
- онлайн-курси на таких платформах, як Coursera, Udemy, edX та український Prometheus, надають можливість вивчати психологію з провідними викладачами світу. Студенти можуть гнучко обирати теми – від загальної психології до спеціалізованих напрямів, таких як КПТ, дитяча психологія чи нейропсихологія;
- доступ до баз даних, таких як Google Scholar, PsycINFO, JSTOR, дозволяє студентам працювати з актуальними дослідженнями, читати рецензовані статті та формувати критичне мислення. Це надзвичайно важливо для написання курсових, дипломних чи магістерських робіт;
- багато тестів, шкал і опитувальників адаптовані до цифрового формату. Онлайн-тестування дозволяє швидко зібрати дані, а спеціальні програми допомагають їх проаналізувати. Це економить час і формує сучасні навички в обробці інформації;
- завдяки інтернету студенти мають змогу брати участь у міжнародних конференціях, семінарах, вебінарах. Це не лише розширює професійні горизонти, а й сприяє міжкультурному обміну в психологічній практиці;
- сьогодні дедалі більше психологів надають допомогу онлайн. Студенти можуть навчитися етичним стандартам дистанційної роботи, розвинути комунікативні навички та вивчити особливості цифрового супроводу клієнтів.

Разом із перевагами цифрового середовища виникають нові психологічні виклики. Студентам важливо розуміти ці явища як у власному досвіді, так і в майбутній професійній практиці а саме:

Деформація комунікативних навичок у спілкуванні через месенджери та соціальні мережі знижує рівень емпатії, ускладнює розпізнавання емоцій та створення глибоких міжособистісних зв'язків.

Цифрова залежність через надмірне перебування в мережі може спричинити тривожність, синдром FOMO, депресивні стани, порушення сну.

Подвійна ідентичність при формуванні «віртуального Я» іноді викликає внутрішній конфлікт і погіршення самооцінки, особливо у молоді.

Кібербулінг як агресія в мережі – серйозна проблема для підлітків і студентів. Майбутні психологи мають знати методи протидії кібернасильству та способи психологічної підтримки постраждалих.

Освітня адаптація при переході до онлайн-освіти, студенти повинні розвивати самомотивацію, тайм-менеджмент, критичне мислення.

Отже, кіберсоціалізація – це складний багатовимірний процес, який вимагає уважного ставлення як з боку студентів, так і з боку викладачів-психологів. Її успішне розуміння й адаптація – запорука психологічного благополуччя в цифрову епоху. Для студентів-психологів це створює умови для всебічного розвитку: від академічних знань до практичних навичок. Однак варто пам'ятати і про виклики, які ставить перед нами кіберсоціалізація, й бути готовими до їхнього подолання.

#### **Список використаних джерел:**

1. Бех І. Д., Воловик О. Є. *Психологія особистості в інформаційному суспільстві*. Київ : Либідь, 2020. 216 с.
2. Бежевець А. М. Деякі аспекти кіберсоціалізації особистості. *Інформація і право*. № 1(13). 2015. С. 140–144.
3. Кравченко О. І., Яковенко О. Ю. Використання цифрових технологій у підготовці фахівців-психологів. *Освітній дискурс*. 2022. № 1(37). С. 88–94.
4. Митюк О. М. Цифрова культура майбутнього психолога: виклики та перспективи. *Вісник психології та педагогіки*. 2020. № 27. С. 60–66.
5. Савченко О. Я. Психологічні засади розвитку цифрової компетентності студентів. *Науковий вісник МОН України*. 2021. № 3. С. 45–52.
6. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2021–2031 роки. Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/rizne/2020/09/25/rozvitku-vishchoi-osviti-v-ukraini-02-10-2020.pdf>
7. Медведева В. Особливості процесу соціалізації особистості в умовах інформаційного суспільства. *Наукові праці Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського* : зб. наук. пр. / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, Асоц. б-к України. Київ, 2016. Вип. 43. С. 584–595.

**Ключові слова:** кіберсоціалізація, майбутні психологи, цифрова ідентичність, емоційна компетентність, цифрова етика, професійне становлення.

**Keywords:** cybersocialization, future psychologists, digital identity, emotional competence, digital ethics, professional development.